

The Role of Social Media in the Audiovisual Communication of Terrorist Organizations: IRA and ETA

Preliminary communication _ DOI 10.22522/cmr20180235_ received on 1 September 2018
UDK: 323.28:004.738
343.341(410.7+460)

.....

Tomislav Berišić

Vodoopskrba i odvodnja Zagreb, Croatia. Email: berozg@gmail.com

Maja Banovac Barić

Edward Bernays University College, Zagreb, Croatia.
Email: maja.banovac@bernays.hr (corresponding author)

.....

Abstract

Irish Republican Army (IRA) and Euskadi Ta Askatasuna (ETA) are two of the oldest European terrorist organizations that have been active for more than a half century. They have been using both violence and politics as means to achieve independence of their respective regions: ETA for the independence of Basque from Spain and IRA for the secession of the Northern Ireland from the UK and the unification with the Republic of Ireland. In the recent years, the internet has become one of the most dynamic platforms on which many terrorist organizations are pursuing their propaganda war. This paper will analyse the presence of IRA and ETA on social media, focusing predominately on Youtube. In this paper the content analysis method was used to analyse the audiovisual communication of IRA and ETA on Youtube (80 most viewed videos) in the period from March 1 to June 1 2016. The study found that none of the organizations pose a direct threat to security or are directly involved in expanding their propaganda on Youtube.

Keywords: terrorism, social media, Youtube, IRA, ETA

Uloga društvenih medija u audiovizualnoj komunikaciji terorističkih organizacija: IRA i ETA

Prethodno priopćenje _ DOI 10.22522/cmr20180233_ primljeno 1. rujna 2018.

UDK: 323.28:004.738

343.341(410.7+460)

.....

Tomislav Berišić

Vodoopskrba i odvodnja Zagreb, Croatia. Email: berozg@gmail.com

Maja Banovac Barić

Edward Bernays University College, Zagreb, Croatia.

Email: maja.banovac@bernays.hr (corresponding author)

.....

Sažetak

Irska republikanska armija (IRA) i Euskadi Ta Askatasuna (ETA) dvije su najstarije europske terorističke organizacije koje su aktivne već više od pola stoljeća. Riječ je o organizacijama koje se nasilnim i političkim putem bore za neovisnost svojih regija: ETA za neovisnost Baskije od Španjolske, a IRA za odvajanje Sjeverne Irske od Ujedinjenog Kraljevstva i ujedinjenje s Republikom Irskom. U novije doba internet je postao jedna od najdinamičnijih platformi na kojoj razne terorističke organizacije vode virtualne propagandne bitke, a ovaj rad analizirao je prisutnost IRA-e i ETA-e na društvenim medijima, odnosno Youtubeu. Metodom analize sadržaja u razdoblju od 1. ožujka do 1. lipnja 2016. godine analizirana je audiovizualna komunikacija IRA-e i ETA-e na *Youtubeu* kojom se pokazalo da nijedna organizacija ne predstavlja direktnu sigurnosnu ugrozu niti su izravno uključene u širenje svoje propagande.

Ključne riječi: terorizam, društveni mediji, *Youtube*, IRA, ETA

1. Djelovanje terorističkih organizacija u Europi – IRA i ETA

IRA i ETA dvije su najstarije i najpoznatije suvremene terorističke organizacije u Europi. Ove skupine imaju mnogo toga zajedničkog: obje su lijevo orijentirane, sekularne, separatističke (IRA želi odvajanje Sjeverne Irske od UK i pripojenje Irskoj; ETA želi neovisnost Baskije od Španjolske), aktivne su više od polja stoljeća te su osnovane u vrijeme represije vladajućih režima. Objе terorističke organizacije svoje ciljeve žele provesti nasilnim putem bombaškim napadima i likvidacijama, a u tim aktivnostima primarni im cilj nisu obični civili, već mete iz državnih, javnih i vojno-policijskih redova. Po klasifikaciji Paula Wilkinsona u knjizi *Political Terrorism* iz 1974. godine, IRA-u i ETA-u možemo uvrstiti u subrevolucionarne terorističke skupine. Po Wilkinsonovom (1974) opisu, subrevolucionarni terorizam obuhvaća djelovanja u pravcu ukidanja okupacije, kolonijalizma ili apartheida (prema Kalinić, 2003, str. 13). Po strukturalnom tipu IRA i ETA su ćelijske skupine što znači da se sastoje od više manjih skupina čiji zapovjednici primaju naredbe od vrhovnog zapovjedništva organizacije. Po tipologiji terorističkih organizacije stručnjaka za terorizam Jeffreya M. Balea (2015), IRA-u i ETA-u možemo uvrstiti pod separatističke i iredentističke skupine što podrazumijeva korištenje terorizma kao načina ostvarenja neovisne države ili ujedinjavanje s drugom državom

1.1. Povijesni razvoj i djelovanje Irske republikanske armije (IRA)

Sjevernoirski sukob je zasigurno jedan od najdugotrajnijih i najkrvavijih sukoba u suvremenoj Europi. Prema Mirku Bilandžiću (2004, str. 148) političko nasilje je u svojoj trećoj fazi eskaliralo u svoj najekstremniji oblik - terorizam. Ta suvremena faza u središtu promatranja ima odnos između dva entiteta u Sjevernoj Irskoj: protestantske, odnosno unionističke/lojalističke većine i katoličke (republikanske, nacionalističke) manjine. Od 1968. godine u Sjevernoj Irskoj dolazi do čestih nasilnih demonstracija katoličkog stanovništva koje je počelo sve glasnije zahtijevati jednaka politička i građanska prava s obzirom na protestantske unioniste koji su kreirali politički život što je pogodovalo radikalizmu (Arthur, Cowell-Meyers, n.d.). Takvo ozračje ponovno budi IRA-u, točnije PIRA-u (*Provisional IRA*) koja se odvojila od stare Službene IRA-e (*Official IRA*), a koja se zalagala za mirno rješavanje sukoba. PIRA je tako 1969. godine pokrenula seriju napada po Sjevernoj Irskoj na što im uzvraćaju protestantski ekstremisti iz redova grupe *Ulster*

Volunteer Force (UVF). Rastuće nasilje nagnalo je britanske vlasti da iste godine pošalju vojsku na ulice Sjeverne Irske u vojnoj akciji nazvanoj *Operation Banner* (Operacija barjak). Bio je to početak krvavih sukoba i nemira nazvanih *The Troubles* (Nevolje) koji su potrajali narednih 30 godina (Kelters, 2013). Jedan od najgorih incidenata odigrao se 30. siječnja 1972. godine, a u povijest je ušao kao Krvava nedjelja (*Bloody Sunday*). Prosvjednici su u sjevernoirskom gradu Derryju planirali mirnim mimohodom doći do glavnog gradskog trga, ali su britanske vojne jedinice postavile barikade na prilazima. Situacija je ubrzo izmaknula kontroli te su britanski vojnici počeli nekontrolirano pucati na civile (Bošnjak, 2010). Zaključci istražne komisije naišli su na neodobravanje sjevernoirskih katolika pa je odmah uslijedio novi val nasilja i prosvjeda. Na inicijativu premijera Tonyja Blaira 1998. godine osnovano je povjerenstvo koje je ponovno istražilo slučaj Krvave nedjelje, a izvještajem 2010. godine utvrđeno je da nitko od ubijenih civila nije bio naoružan niti je predstavljao prijetnju te da je vojska bez upozorenja prva zapucala. Britanski premijer David Cameron (2010) u parlamentu se u ime svoje vlade ispričao za tu tragediju izjavivši da za nju nema opravdanja (prema McDonald, Bowcott, 2010). U 1980-ima i 1990-ima IRA je nastavila s napadima i likvidacijama, a IRA-ina kampanja terora trajala je sve do 21. travnja 1998. godine kada je potpisan mirovni sporazum što je donijelo političko preuređenje Sjeverne Irske kojim se omogućilo protestantima i katolicima da zajedno vladaju preko demokratski izabranog parlamenta. IRA i protestantske terorističke skupine su sporazumom *The Good Friday Agreement* (Sporazum na Veliki petak) pristale na razoružavanje i prestanak sukobljavanja čime je označen kraj *The Troublesa*. PIRA je 2005. godine i službeno objavila prestanak oružane borbe napisavši u službenoj objavi da će svoje ciljeve nadalje nastojati ostvariti isključivo političkim i demokratskim putem (The Guardian, 2005) nakon čega je Sjeverna Irska (2007) napokon dobila vlastitu katoličko-protestantsku vladu i samoupravu (Quaile-Kersken, 2007) i time je došao kraj britanske vojne operacije *Operation Banner* koja je potrajala punih 38 godina.

Od samih početaka IRA-inog djelovanja njenim političkim krilom smatrala se stranka Sinn Fein (na irskom *Mi sami*), ljevičarska republikanska stranka osnovana 1905. godine, koja današnji oblik dobiva nakon raskola u prvotnoj stranci 1970. godine. Vode se ideologijama socijalizma i irskog republikanizma, između ostalog i za ujedinjenje Sjeverne Irske s maticom zemljom (Cowell-Meyers, 2015). Zbog poveznica s IRA-om, irska vlada je 1971. godine zabranila medijima da objavljuju intervjue pripadnika *Sinn Feina* pozivajući se na stavak zakona iz 1960. godine

(*Broadcasting Authority Act*) kojim se zabranjuje pojavljivanje u medijima organizacijama koje žele zbaciti državne vlasti kroz nasilje, potiču kriminal i na bilo koji način ugrožavaju državni autoritet što od 1988. godine slijede i Britanci. Medijska blokada je bila na snazi sve do 1994. godine kada je nakon primirja obje države ukidaju (Cowell-Meyers, 2015).

1.1.1. Nova IRA i disidentske frakcije

Nakon Sporazuma 1998. godine IRA je službeno prestala s djelovanjem, no s time se nisu složili svi njeni članovi. Republikanski tvrdolinijaši su odmah oformili nekoliko disidentskih frakcija od kojih je najveća i najopasnija postala Prava IRA (*Real IRA*) (Fletcher, 2008). Prema Lorraine Bowman-Grieve i Mauri Conway (2011, str. 6) disidentske republikanske terorističke skupine karakterizira nepriznavanje Sporazuma, nepriznavanje policije Sjeverne Irske kao zakonitog organa reda, odbijanje prekida oružanih djelatnosti i ustrajanje na ujedinjenju Sjeverne Irske s Republikom Irskom. Prava IRA nije dugo čekala na prvu akciju koju su izveli svega četiri mjeseca nakon potpisivanja Sporazuma nakon čega proglašava primirje koje traje dvije godine (The Guardian, 2014). Prekid vatre Prava IRA proglašava 2000. godine proglasom u novinama *Irish News*, a već iste godine vrši napade na ciljeve u Sjevernoj Irskoj koji prolaze bez ljudskih žrtava (Nugent, 2013). U narednim godinama Prava IRA prorjeđuje akcije, ali nastavlja izvršavati povremene napade po Sjevernoj Irskoj. Potvrda o ujedinjavanju više IRA-ina frakcija (2012) te najava intenzivnijih napada dolazi 2012. godine (Al Jazeera, 2012) što je nedugo iza toga i realizirala (McDonald, 2014; Williamson, 2016). Uz Pravu IRA-u, danas je aktivna i Kontinuirana IRA (*Continuity IRA - CIRA*) koja se odmetnula još 1994. godine nakon čega je nastavila napadati uglavnom protestantske i vojno-policijske ciljeve po Sjevernoj Irskoj (Fletcher, 2008). Kao političko krilo Kontinuirane IRA-e smatra se stranka Republikanski Sinn Fein (*Republican SINN FÉIN Poblachtach*, skraćeno RSF), formirana 1986. godine odvajanjem od stranke *Sinn Fein*. RSF kao politička stranka ne sudjeluje na izborima ni u državnim tijelima ni parlamentima Republike Irske i Sjeverne Irske smatrajući ih tvorevinama britanske Krune koje djeluju protiv volje irskog naroda (Republicansinnfein.org, 2016). Najpoznatija politička organizacija koja se povezuje s Pravom IRA-om jest Pokret za suverenitet 32 okruga (engl. *32 County Sovereignty Movement*, skraćeno 32CMS). Riječ je političkoj udruzi irskih republikanaca osnovanoj 1997. godine u Dublinu koja se zalaže za ujedinjenje cjelovite Irske, bezuvjetno puštanje iz zatvora svih irskih političkih zatvorenika, no službeno odbacuju nasilje i zagovaraju isključivo mirno rješavanje problema (Weimann,

2006, str. 95). U Irskoj je aktivan i pokret mladih republikanaca disidenata pod imenom *Na Fianna Éireann* (Ratnici Irske) koji se nazivaju „IRA-inim izviđačima“ (Ward, 2015). Oni ne priznaju mirovni sporazum i podržavaju novu IRA-u smatrajući da je nova oružana pobuna nužna za prekid britanske okupacije Sjeverne Irske (VICE, 2015).

Za razliku od nekoć, današnja Nova IRA ne uživa podršku velike većine irskih nacionalista, kao ni bivših disidenata ni članova stare IRA-e. Ne podržavaju ih čak ni republikanci koji smatraju da borbu za ujedinjenu Irsku treba voditi isključivo političkim putem te da su nasilne metode kontraproduktivne i osuđene na propast. Britanski stručnjak za sigurnost Chris Hughes (2015) potvrdio je da je terorizam disidentskih republikanaca zadnje desetljeće u porastu, ali da, iako imaju veliku želju za ubijanjem i širenjem terora, više nemaju sredstva ni mogućnosti kao nekoć.

1.2. Povijesni razvoj i djelovanje Euskadi Ta Askatasune (ETA)

ETA, *Euskadi Ta Askatasuna* (Baskijska domovina i sloboda), teroristička je organizacija osnovana 1959. godine kojoj je glavni cilj neovisnost Baskije. U počecima, ETA je bila nenasilna organizacija koja se zalagala za demokraciju, povlačenje španjolskih snaga iz njihove regije i uspostavu političke i jezične autonomije za Baskiju. No, represivne mjere diktatora Franca prema Baskima ubrzo su nagnale ETA-u da se okrene nasilju i oružanoj borbi. ETA je prvi napad izvršila 1961. godine, međutim, neuspješno na što je španjolski režim odgovorio represivnim mjerama zbog čega je na stotine osoba uhićeno i mučeno (Anderson, 2003, str. 50). To je bio težak udarac za ETA-u koja je odlučila intenzivirati nasilje kao način borbe protiv Francovog režima. ETA je 1962. godine održala prvi veliki skup gdje je deklarirala pokret kojem je glavni cilj nacionalno oslobođenje što je podrazumijevalo neovisnu, ujedinjenu zemlju Baska (Basque Peace Process, 2015). Francova smrt 1975. godine je okončala diktaturu i donijela demokraciju u Španjolsku. U novoj političkoj klimi 1978. godine osnovana je stranka *Herri Batasuna* (Jedinstvo naroda) koja je postala političko krilo ETA-e. Politički napori za dobivanje autonomije uspjeli su 1979. godine osnivanjem Baskijske autonomne zajednice koju su činile tri većinski baskijske pokrajine (Whitfield, 2015, str. 4). Ipak, iako je Baskija od novih vlasti dobila autonomiju i znatno veće slobode, ETA je i dalje inzistirala na potpunoj neovisnosti i nastavila borbu. Usprkos socijalističkim uvjerenjima, ETA nije prekinula oružanu borbu ni nakon dolaska na vlast Socijalističke radničke partije Felipea Gonzalesa (1982) koja

je ponudila amnestiju pripadnicima ETA-e koju je u razdoblju između 1982. i 1986. godine prihvatilo više od 250 članova (Barberić, 2014). No, napadi su se nastavili te je u namjeri da potpuno uništi ETA-u, španjolska vlada uz nove antiterorističke zakone formirala i specijalnu protuterorističku jedinicu nazvanu GAL (*Grupo Antiterrorista de Liberacion*).

Suradnja između Španjolske i Francuske pojačana je ulaskom Španjolske u Europsku uniju (1986) i sve više ETA-inih pripadnika i baskijskih aktivista je uhićeno i osuđivano što je nagnalo ETA-u da 1988. godine proglasi prekid vatre i otpočne pregovore sa španjolskim vlastima. No, prekid vatre nije bio dugoga vijeka i ETA je ubrzo nastavila s akcijama (Roosens, 2012, str. 27-28). U 1990-ima suradnju Španjolske i Francuske sve je više otežavalo ETA-ino djelovanje, a najveći udarac joj je zadan 1992. godine kada je u francuskom gradiću Bidartu uhićeno cijelo ETA-ino vodstvo. ETA je 1995. godine izvršila neuspješni pokušaj atentata na španjolskog političara i budućeg premijera Josea Mariju Aznara, no neuspjeh te akcije dodatno je nagnao ETA-u da promijeni strategiju te 1995. godine objavi svoju „Demokratsku alternativu“ kao popis zahtjeva prema španjolskim vlastima od kojih je glavni bio da Španjolska ne smije priječiti neovisnost Baskije ukoliko se većina stanovništva za to izjasni što su španjolske vlasti odbacile (Roosens, 2012, str. 28). Španjolska policija spriječila je 1997. godine ETA-in plan za likvidaciju kralja Juana Carlosa, a ETA ulaskom u novo tisućljeće znatno prorjeđuje napade, no i dalje je iznimno opasna. U svibnju 2002. godine ETA u Madridu aktivira bombu u blizini stadiona Santiago Bernabeau nekoliko sati uoči polufinala Lige prvaka, a u lipnju iste godine ranjavaju sedam osoba simultanim autobombama uoči *summita* čelnika Europske unije u Seville. Novi prekid vatre proglašava 2006. godine koji krši već u prosincu bombaškim napadom na zračnu luku u Madridu. ETA u narednim godinama i dalje vrši povremene napade, no u rujnu 2010. godine proglašava prekid vatre koji u siječnju 2011. godine postaje trajnim i službeno potvrđenim od same ETA-e, španjolskih vlasti i međunarodne zajednice (Roosens, 2012, str. 29). ETA je time nakon više od pola stoljeća i službeno odustala od oružane borbe.

Stranka *Herri Batasuna* (1978) je više od dva desetljeća bila legalno političko krilo ETA-e i imala je sva prava poput svih političkih stranaka. Sudjelovala je na izborima i imala predstavnike u svim tijelima vlasti, a vlasti su smatrale da će ETA kroz legalnu političku stranku brže odložiti oružje i okrenuti se mirovnom dijalogu (Dominguez, 2007). No, umjesto da bude faktor koji će premostiti jaz između ETA-e i vlasti i pridonijeti miru, Batasunom je upravljala ETA i donosila sve odluke (Dominguez, 2007) zbog čega španjolski Vrhovni sud 2003. godine, na prijedlog

državnog tužiteljstva, donosi odluku o zabrani Batasune i svih njezinih sljednica (Bourne, 2012, str. 2). Presudu potvrđuje i španjolski Ustavni sud i Europski sud za ljudska prava, a Europska unija i SAD Batasunu 2003. godine proglašavaju zabranjenom terorističkom organizacijom. ETA se u narednim godinama pokušala vratiti na političku scenu preko drugih stranaka, no svi pokušaji rezultirali su novim zabranama (Bourne, 2012, str. 11). Danas stavove baskijskih nacionalista zastupa stranka EH Bildu (*Euskal Herria Bildu*), ljevičarska stranka nastala 2012. godine koja zagovara neovisnost Baskije.

Iako je ETA 2011. godine prestala s oružanom borbom, nepovjerenje je i dalje prisutno. ETA je kroz povijest često prekidala svoje proglose primirja, a do danas se odbija potpuno razoružati i službeno raspustiti. ETA se 2016. godine povodom jednog baskijskog praznika oglasila priopćenjem gdje poziva španjolske i francuske vlasti na nastavak pregovora o nekoliko stavaka od kojih kao najvažniji ističu 400-tinjak svojih zatvorenih pripadnika za koje inzistiraju da ih se prebaci u zatvore u baskijskoj regiji. Dok se ti uvjeti ne ispune, ETA se neće u potpunosti razoružati niti službeno raspustiti (Ormazabal, 2016). Širenjem demokratskih sloboda sve manji broj Baska je bio naklonjen ETA-i. Anketa provedena 2016. godine u više od dvije tisuće baskijskih kućanstava, pokazala je i porazne rezultate za baskijski separatistički pokret: samo 19% Baska podržalo bi neovisnost Baskije, što je pad za čak 11% u odnosu na 2014. kada ih je za neovisnost bilo 30% (Gorospa, 2016).

2. Društveni mediji i terorizam

Društveni mediji su tip alata i usluga koji potiče i ubrzava dvosmjernu ili višesmjernu komunikaciju što ih razlikuje od tradicionalnih medija koji ne omogućuju publici da sudjeluje u kreiranju i razvoju sadržaja. Kao skup različitih *web* servisa društveni mediji postali su utjecajan skup alata koji utječe na društveno mišljenje pa i stvaranje trendova. Jedna od najpreciznijih definicija društvenih medija dolazi od Brucea Lindsaya (2011), analitičara američkoga Kongresnoga istraživačkog centra (CRS), koji ih je opisao kao internetske aplikacije koje omogućuju ljudima da komuniciraju i dijele resurse i informacije (prema Musladin, 2012, str. 71). Uz Lindsayevu definiciju najpoznatija je i ona Andreasa Kaplana i Michaela Haenleina (2009, str. 61) koji definiraju društvene medije kao skupinu internetskih aplikacija koje su izgrađene na ideološkim i tehnološkim osnovama Web 2.0 tehnologije i koje omogućavaju

kreiranje i razmjenu korisnički generiranog sadržaja. Društveni mediji su komunikacijski alati i kao takvi mogu predstavljati i prijetnju za nacionalnu sigurnost. Studija koju je 2012. godine provelo Sveučilište u Haifi pokazala je da se 90% terorističke aktivnosti na internetu odvija preko društvenih medija. Prema voditelju te studije, Gabrielu Weimannu, terorističke skupine koriste platforme poput *Twittera*, *Facebooka*, *Youtubea* i internetskih foruma kako bi širili svoje poruke, privlačili nove članove i sljedbenike te prikupljali razne informacije (prema Laapin, 2012). Prema Weimannu (2014, str. 3), glavne svrhe terorističke aktivnosti na internetu su propaganda, radikalizacija i regrutiranje sljedbenika. Teroristi na društvenim mrežama mogu pregledavati profile korisnika i pratiti njihovu aktivnost na raznim grupama, a na taj način procjenjuju kome i kako pristupiti. Terorističke skupine često koriste i *Youtube* na kojem objavljuju brojne videozapise kojima žele privući nove članove. No, u posljednje vrijeme među teroristima je najpopularniji *Twitter* koji se pokazuje kao idealan alat za širenje propagande i komunikaciju (Wiener-Bronner, 2014). Nove tehnologije ne samo da su omogućile teroristima da s neviđenom lakoćom izrađuju svoje propagandne filmove, već su im omogućile da ih jednako jednostavno distribuiraju internetom. UN je 2012. godine u Beču objavio izvješće od 144 stranice na temu korištenje interneta u terorističke svrhe čiji je cilj promoviranje boljeg razumijevanja načina na koji se informacijske tehnologije mogu zloupotrijebiti te poboljšanje suradnje između zemalja članica kako bi se razvio zakonski okvir za sprječavanje ove internacionalne prijetnje. Tadašnji glavni tajnik UN-a Ban-Ki Moon (2012) tvrdi da je internet primjer kako teroristi mogu funkcionirati neovisno o državnim granicama, a kao odgovor na to članice UN-a trebaju misliti i raditi neovisno o granicama (prema Butulija, 2012). Američko Ministarstvo domovinske sigurnosti nastoji pratiti sve sumnjive aktivnosti na društvenim mrežama pa je tako 2012. godine u javnost dospio njihov priručnik u kojem se, između ostalog, otkrio i popis 100-tinjak tzv. sumnjivih riječi radi kojih korisnik može biti praćen od strane tajnih službi kao i nazivi najvećih terorističkih organizacija među kojima su i IRA i ETA (Stone, 2012). U svom daljnjem djelovanju teroristi će zasigurno nastaviti eksploatirati nove medijske tehnologije. Britanski parlament je 2016. godine uputio kritiku *Googleu*, *Facebooku*, *Twitteru* i *Youtubeu* optuživši ih da ne mogu kontrolirati terorističke materijale na svojim mrežama. *Google*, *Facebook* i *Twitter* su u 2016. godini potvrdili da će pojačati mjere i suradnju s vlastima u borbi protiv terorističkih sadržaja (Reuters, 2016).

Prema Kaplanu i Haenleinu (2009), *Youtube* je najpopularniji društveni medij za razmjenu video sadržaja, odnosno na njemu korisnici mogu postavljati, pregledavati i ocjenjivati videozapise.

Kao popularan besplatan medij, *Youtube* je postao glavno sredstvo promoviranja, a 2010. godine kreće s izravnim emitiranjem (*streaming*) sportskih i društvenih događaja (Gross, 2010). Danas ima više od milijardu korisnika što je gotovo jedna trećina svih korisnika interneta. Oko 38% video materijala na *Youtubeu* su glazbeni spotovi (Smith, 2016), a statistički podaci govore i da 80% *Youtube* prometa dolazi izvan SAD-a, a globalno 85% korisnika interneta redovito posjećuje *Youtube*. *Youtube* je, piše Weimann (2014, str. 10-11), kao gigantski medij za dijeljenje video sadržaja postao jedan od glavnih *online* alata terorističkih skupina, prvenstveno islamista iz redova Al-Kaide i ISIL-a koji se *Youtubeom* služe za širenje propagande, komuniciranje i regrutaciju novih sljedbenika. Usprkos tome što *Youtube* zabranjuje svaki sadržaj koji poziva na nasilje i često uklanja takve videozapise, velik broj takvog materijala ostaje dostupan.

2.1. Prisutnost IRA-e i ETA-e na društvenim medijima

Prava IRA je tajnovita po pitanju prisustva na internetu i ne oglašava se poput ostalih terorističkih skupina novijeg doba. Zbog strogog nadzora britanskih službi sigurnosti, Prava IRA, CIRA i ostale današnje disidentske skupine izbjegavaju snimanje video materijala u kojima se njihovi pripadnici izravno obraćaju javnosti. Jedna od rijetkih prigoda kada se članove Nove IRA-e može vidjeti u javnim istupima su godišnje obljetnice Uskrnog ustanka kada se njihovi maskirani članovi pojave na prigodnim skupovima na kojima održe kratke propagandne govore i ispaljuju hlice u zrak. Njihovi simpatizeri snimke objavljuju na *Youtubeu* gdje ih je i danas moguće vidjeti poput videozapisa *CIRA army speech in Edendork '08 Easter* (Up the IRA, 2008). No, i takve aktivnosti su prorijedili u strahu pred britanskim sigurnosnim službama koje se služe sve modernijom tehnologijom u praćenju terorističkih aktivnosti. Jedna od tih tehnologija je i tzv. *facial mapping* pomoću koje se može otkriti identitet maskiranih osoba pod uvjetom da se nalaze u bazi podataka. Na taj su način sjevernoirske vlasti uhitile IRA-inog člana koji je maskiran nosio zastavu na ilegalnom IRA-inom skupu na Uskrs 2011. godine kao i jednog terorista osumnjičenog za pucnjavu u Belfastu (Kilpatrick, 2013).

Ipak, na *Youtubeu*, *Facebooku* i *Twitteru* može se pronaći velik broj materijala vezanog za IRA-u i ostale irske radikalne republikanske skupine koje učitavaju simpatizeri, ali i grupe za koje se sumnja da su povezane s IRA-om. Politička udruga 32CMS, koju se povezuje s Pravom IRA-om, aktivna je na internetu preko svoje stranice *32csm.net* i svojih *Facebook* i *Youtube* kanala (Melaugh, 2015). Vjeruje se da je Prava IRA upravo preko 32CSM-a svojedobno iskoristila i popularni Amazon stavljajući poveznicu na Amazonovu stranicu, u sklopu tzv. *associates*

programa kojim se omogućavalo ostalim portalima da zarađuju odabirom poveznice na njihove proizvode. 32CSM je na taj način preko Amazona zarađivao novac koji su prosljeđivali obiteljima zatočenih pripadnika IRA-e, a Amazon je pri saznanju uklonio sve poveznice s tom udrugom (Weimann, 2006, str. 96). Politička stranka Republikanski Sinn Fein, koju se smatra političkim krilom Kontinuirane IRA-e, kao i Pokret mladih republikanaca disidenata *Na Fianna Éireann* (Ratnici Irske), također su aktivni na internetu putem svojih stranica, *Facebook* grupe i *Youtube* kanala na kojima redovito objavljuju materijale vezane uz IRA-u (Republican Sinn Fein, 2016; VICE, 2015). Jedna od najvećih republikanskih *Youtube* grupa bila je *Free Derry Media* na kojoj se moglo naći mnoštvo video materijala vezanog uz IRA-u i irske nacionaliste. Ta grupa je s vremenom uklonjena, no na *Youtubeu* i dalje ima pregršt video materijala koji veličaju IRA-u i republikanski pokret (Bowman-Grieve, Conway, 2011, str. 6). Jedna od njih jest *Poblachtach Aontacht*, najveća *Youtube* grupa posvećena republikanskom pokretu. Grupa sadrži velik broj video materijala vezanog za IRA-u i republikanski pokret, a ima više od 8 tisuća pretplatnika i 3.770,549 pregleda (Poblachtach Aontacht, 2016). Također, imaju i *Facebook* i *Twitter* stranicu, a sami sebe nazivaju neprofitnim kanalom koji promiče povijest irskog republikanizma (Poblachtach Aontacht, 2016). Sjevernoirske i britanske vlasti često su slale zahtjeve *Youtubeu* za uklanjanjem potonjih snimki (The Guardian, 2009).

ETA-ina prisutnost na internetu u drugoj polovici 90-ih godina 20. stoljeća i ranim 2000-ima bila je preko brojnih internetskih stranica, prvenstveno stranice *Euskal Herria Journal*. Taj *news* portal je objavljivao tekstove na engleskom, francuskom, baskijskom i španjolskom jeziku. U člancima su zagovarali neovisnost Baskije, ali i pisali o baskijskoj kulturi i povijesti. Poseban naglasak u člancima bio je na dugogodišnjoj represiji španjolskih i francuskih vlasti prema Baskima i ETA-i, na primjer zabrana baskijskog jezika i „Prijavi rat“ u 1980-ima što se odnosi na brutalno djelovanje antiterorističkih jedinica GAL. *Euskal Herria Journal* podržavala je ETA-u i njene akcije pa čak i one najnasilnije. No, stranica je ugašena 1997. godine. ETA je djelovala i preko stranice *Basque Red Net* na kojoj su nacionalistički autori pisali autorske tekstove, međutim, ni ta stranica više nije u funkciji (Ophir, Weimann, 2012). Posljednjih godina, osobito nakon primirja 2011. godine više gotovo da i nema aktivnih ETA-inih stranica. Neko vrijeme bile su aktivne i razne stranice preko kojih su baskijski nacionalisti pozivali na ukidanje zabrane stranci Batasuna i puštanje iz zatvora ETA-inih članova optužujući španjolske vlasti za kršenje ljudskih prava. Jedna od takvih stranica bila je *Stoptortura.com* na kojoj su objavljivane fotografije i svjedočanstva mučenih zatvorenika, međutim, stranica

više nije aktivna. Druga aktivistička stranica bila je *www.dontextraditethebasques.org* putem koje se pozivalo na sudjelovanje u kampanji protiv izručenja prebjeglih ETA-inih članova španjolskim vlastima, ali ni ona više ne postoji (Ophir, Weimann, 2012). Poput pripadnika IRA-e, ETA-ini se militanti, također, nisu voljeli snimati osim kada su izdavali proglase vezane uz prekid vatre i primirja.

3. Analiza audiovizualne komunikacije IRA-e i ETA-e

Europske separatističke i iredentističke organizacije, IRA i ETA, smatraju se „majkama“ modernoga terorizma. Njihov način borbe za neovisnost uporabom gerilskih taktika, bombaških napada protiv nadmoćnije vojne sile i pridobivanje znatnog dijela ciljanog stanovništva na svoju stranu kasnije su preuzele gotovo sve terorističke organizacije diljem svijeta, čak i one koje se ideološki od njih razlikuju. S obzirom na promijenjeno i dinamično sigurnosno okruženje te naprednu tehnologiju, društveni mediji dali su novu dimenziju djelovanju terorističkih organizacija, ali i načinima prenošenja određenih sadržaja od strane drugih aktera. *Online* prisustvo IRA-e i ETA-e u novije doba preuzeli su njeni simpatizeri putem društvenih medija - *Youtubea*, *Facebooka*, *Twittera* i raznih blogova i foruma. Terorističke skupine u svojoj komunikaciji tradicionalno se obraćaju trima ciljanim grupama: vlastitim članovima, simpatizerima izvan skupine i suparnicima/ostalim promatračima (Currie, Taylor, 2011). Društveni mediji su zbog dvosmjerne izravne komunikacije idealno sredstvo za terorističke skupine. Upravo *Youtube*, kao jedna od najvećih društvenih platformi, relevantan je servis koji omogućuje dvosmjernu komunikaciju svim korisnicima i objavljivanje sadržaja na brz i jednostavan način.

3.1. Metoda istraživanja i cilj

Glavni cilj ovog rada je analizirati videozapise o IRA-i i ETA-i na *Youtubeu* kako bi se utvrdila vrsta videozapisa i njihova gledanost, obim i način njihove prisutnosti, sadržaj i njegova upućenost prema određenim skupinama, odobravanje glavne poruke video materijala putem komentara te postojanje određenih oblika nasilnog/nenasilnog djelovanja. Osnovna jedinica analize u radu je videozapis o IRA-i i ETA-i na *Youtubeu*. Analizom će se potvrditi ili opovrgnuti sljedeće hipoteze:

H₁: Odabrani uzorak videozapisa najčešće sadrži izravno obraćanje članova IRA-e i ETA-e.

H₂: Medijski izvještaji iz informativnog programa prenose se učestalije od ostalih medijskih sadržaja, poput amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa.

H₃: Sadržaj videozapisa poziva na mobilizaciju pojedinaca u svrhu promicanja ideja IRA-e i ETA-e i odobravanje postupaka organizacija.

H₄: Najgledanijih deset amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa imaju više pregleda od materijala iz informativnog programa.

H₅: Komentari videozapisa u većem omjeru podržavaju njegov sadržaj.

Istraživanje je provedeno primjenom metode analize sadržaja koju Ole Rudolf Holsti (1969, str. 14) definira kao metodu pomoću koje se donose zaključci temeljem objektivne i sustavne analize obilježja onoga što se promatra. Prema Vesni Lamzi Posavec (2011, str. 95) analiza sadržaja u širem smislu je postupak proučavanja i raščlanjivanje verbalne ili neverbalne građe kojim se nastoje uočiti njezine osobine i poruke. Analiza može biti primijenjena i na slikovne i filmske materijale kao i na ostale kvalitativne sadržaje (Halmi, 2003, str. 361) te različita sredstva društvene komunikacije kao što je internetski sadržaj (Lamza-Posavec, 2011, str. 96). Analizom je obuhvaćeno prvih 40 videozapisa o IRA-i i prvih 40 videozapisa o ETA-i izdvojenih po kriteriju najvećeg broja pregleda u razdoblju od 1. ožujka do 1. lipnja 2016. godine upisujući izvorna imena analiziranih terorističkih skupina, *Irish Republican Army* (IRA) i *Euskadi Ta Askatasuna* (ETA) u *Youtubeovu* tražilicu što čini ukupno osamdeset videozapisa.

Kada se u *Youtube* upiše puni naziv IRA-e, *Irish Republican Army*, dobije se približno 16.400 rezultata koji sadrže većinom nacionalističke pjesme popraćene IRA-inom i republikanskom ikonografijom, priloge i dokumentarce medijskih kuća te pokoju snimku republikanskih skupova ili pogreba na kojima se na trenutke pojavljuju maskirani IRA-ini pripadnici kako bi održali kratak govor i ispalili pokoji rafal u zrak. Kada se u *Youtube* upiše puni naziv ETA-e, *Euskadi Ta Askatasuna*, dobije se oko 1.160 rezultata, a to su većinom priloge medijskih kuća i dokumentarci, snimke ETA-inih *press* konferencija na kojima objavljuju prekide vatre, skupovi zabranjene stranke Batasuna te mnoštvo nacionalističkih baskijskih pjesama popraćenih vizualnom montažom baskijskih i ETA-inih simbola. Tu su i razni video materijali u kojima se poziva na oslobađanje ETA-inih pripadnika iz španjolskih zatvora.

3.2. Rezultati istraživanja

Rezultati o izravnom obraćanju terorista pokazuju kako se u 10% videozapisa mogu vidjeti pripadnici IRA-e kako se obraćaju javnosti kroz medijske intervjuue, a ne propagandne uratke, dok u preostalih 90% to nije slučaj kao i u slučaju iskazivanja verbalnih prijetnji putem medijskih intervjua i nekoliko starijih nacionalističkih republikanskih pjesama čiji stihovi sadrže prijetnje Britancima i općenito svima koji stoje na putu irskoj neovisnosti. S druge strane, 25% videozapisa prikazuje obraćanje pripadnika ETA-e putem snimki *press* konferencija, obuke ili intervjua maskiranih pripadnika ETA-e, kao i intervjua s bivšim ETA-inim pripadnicima ili pokajnicima. U slučaju iskazivanja verbalnih prijetnji taj postotak je manji i postoji u samo 2,5% slučajeva, tj. jednom videozapisu, *Euskadi Ta Askatasuna 2007 2* koji sadrži kompilaciju starijih snimki maskiranih naoružanih ETA-inih pripadnika koji u jednom dijelu videozapisa prijete španjolskim vlastima.

Tablica 1. Izravno obraćanje terorista i iskazivanje verbalnih prijetnji

	IRA		ETA	
	f	%	f	%
Postoji izravno obraćanje terorista	4	10	10	25
Ne postoji izravno obraćanje terorista	36	90	30	75
Niti postoji niti ne postoji izravno obraćanje terorista	0	0	0	0
Iskazivanje verbalnih prijetnji	4	10	1	2,5
Ne postoji iskazivanje verbalnih prijetnji	36	90	39	97,5
Niti postoji niti ne postoji iskazivanje verbalnih prijetnji	0	0	0	0

U 62,5% slučajeva videozapisi sadrže poziv na promicanje IRA-ine ideologije i odobravanje njihovih akcija pri čemu je uglavnom riječ o videozapisima s pjesmama posvećenim IRA-i, popraćenim IRA-inom i republikanskom ikonografijom. U ETA-inom slučaju tek 10% sadržaja obuhvaća njihove *press* konferencije te snimke ETA-inih anonimnih intervjua i ceremonija.

Tablica 2. Poziv na promicanje ideja i aktivnosti

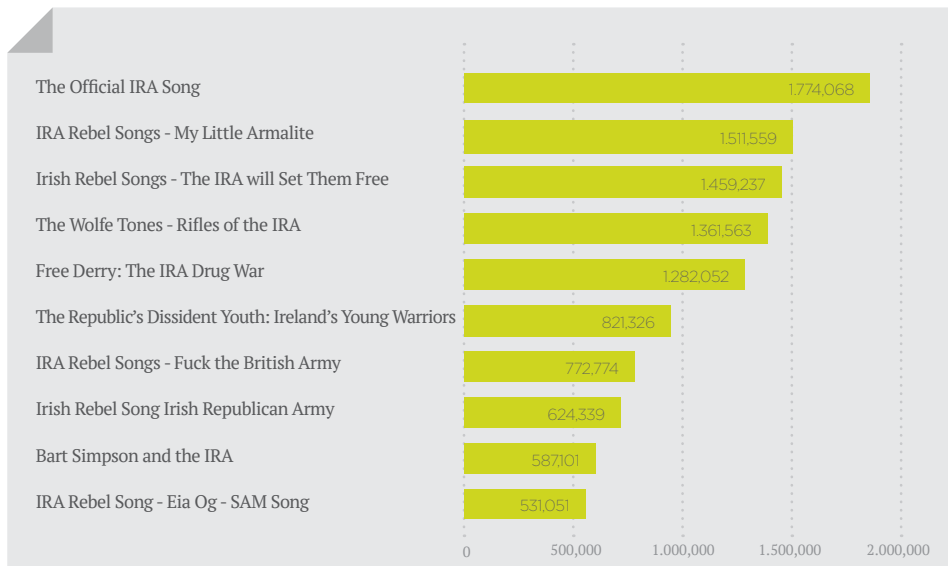
	IRA		ETA	
	f	%	f	%
Poziva na promicanje ideja i aktivnosti	25	62,5	4	10
Ne poziva na promicanje ideja i aktivnosti	15	37,5	26	90
Niti poziva niti ne poziva na promicanje ideja i aktivnosti	0	0	0	0

Analizirajući videozapise zanimljivo je da se u 57,5% videozapisa koji se tiču IRA-e ne prikazuju medijska izvještavanja iz informativnog programa, već prevladavaju nacionalističke pjesme koje veličaju IRA-u i neovisnu Irsku, za razliku od videozapisa koji se tiču ETA-e koji pokazuju da je čak 80% videozapisa takvoga sadržaja.

Tablica 3. Prikaz medijskog sadržaja (informativni program/ animirani,igrani sadržaj)

	IRA				ETA			
	Da		Ne		Da		Ne	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Medijska izvještavanja (informativni program)	17	42,5	23	57,5	32	80	8	20
Ostali medijski sadržaj (animirani, igrani)	1	2,5	39	97,5	1	2,5	39	97,5

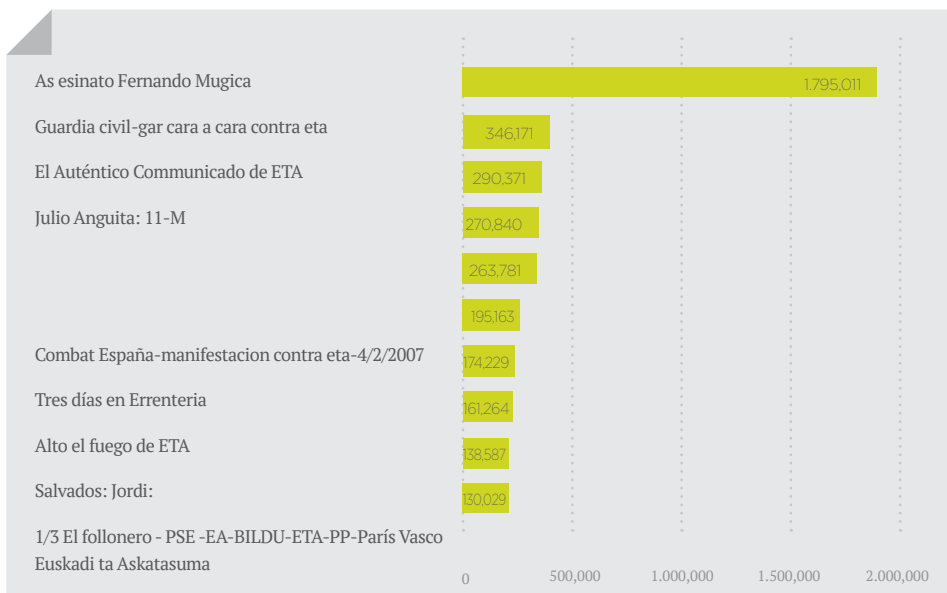
Po pitanju medijskih sadržaja poput isječaka iz igranih i animiranih filmova u analiziranim videozapisima, rezultati pokazuju da takvoga sadržaja ima svega 2,5% u oba slučaja, a tiču se isječaka iz humoristične TV serije *Simpsoni, Bart Simpson and the IRA* i dokumentarnog filma *El Crimen Mas Osculto De ETA 1/2* u kojem ima nekoliko kraćih scena iz igranih filmova o ETA-i.

Grafikon 1. Najgledaniji videozapisi o IRA-i

Najgledanijih deset amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa imaju više pregleda od materijala iz informativnog programa. Ova hipoteza je potvrđena u slučaju videozapisa vezanih uz IRA-e, a opovrgnuta u slučaju ETA-e. Od deset najgledanijih videozapisa IRA-ine tematike, svega dva su medijskog informativnog sadržaja, i to na petom i šestom mjestu na ljestvici gledanosti. Najgledaniji videozapisi su oni s nacionalističkim pro-IRA-inim pjesmama i IRA-inom republikanskom ikonografijom. U slučaju ETA-e, situacija je dijametralno suprotna. Od najgledanijih deset videozapisa čak sedam su medijski informativni prilozi, koji drže i prva dva mjesta na ljestvici, dok se ostali korisnički sadržaji na trećem, petom i desetom mjestu odnose na parodiju medijskog priopćenja, prikaz niza fotografija popraćene rock glazbom te video kompilaciju naoružanih maskiranih pripadnika ETA-e.

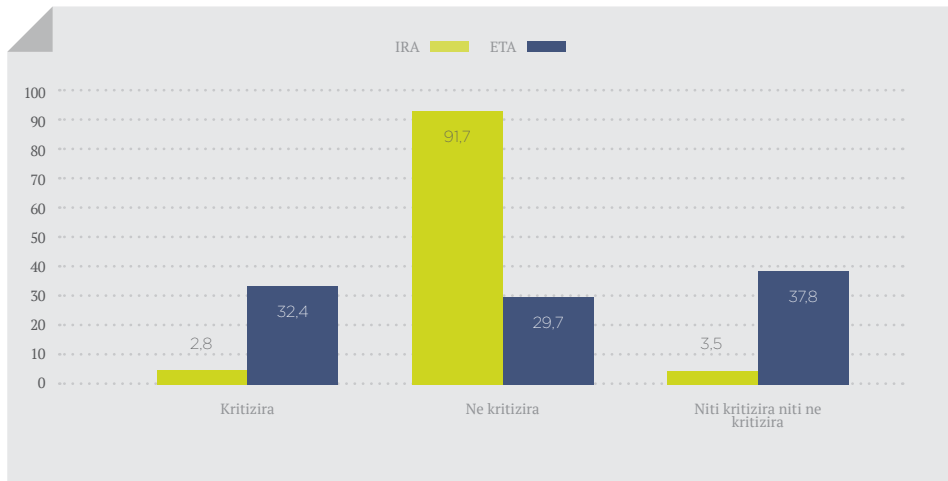
Grafikon 2. Najgledaniji videozapisi o ETA-i

S obzirom na sadržaj videozapisa analizirano je podržava li većina komentara njihove sadržaje. Od 36 videozapisa koji sadržavaju komentare posjetitelja (4 videozapisa imaju onemogućeno komentiranje) njih čak 97,2 % podržava sadržaj prikazan u videozapisu. U samo 2,8 % većina komentara osuđuje njegov sadržaj, a riječ je o videozapisu *Corporals Wood and Howes killed by IRA 1988* u kojem je prikazana snimka linča dvojice pripadnika britanske vojske na pogrebu člana IRA-e 1988.godine u Belfastu. Na pitanje kritiziraju li većinom komentari IRA-u čak 91,7 % komentara su joj naklonjeni, a u samo jednom videozapisu (2,8 %) prevladavaju osuđujući komentari - *Corporals Wood and Howes killed by IRA 1988*. Videozapisa s neutralnim komentarima (u kojima nema niti osude niti kritike terorista) je 5,6 %.

Tablica 4. Komentari podrške sadržaju videozapisa o IRA-i i ETA-i

	IRA (N=36)		ETA (N=37)	
	f	%	f	%
Komentari podržavaju sadržaj videozapisa	35	97,2	12	32,4
Komentari ne podržavaju sadržaj videozapisa	1	2,8	25	67,6
Komentari niti podržavaju niti ne podržavaju sadržaj videozapisa	0	0	0	0

U slučaju ETA-e, od 37 videozapisa koji sadržavaju komentare posjetitelja (3 videozapisa imaju onemogućeno komentiranje) njih 32,4% podržava objavljeni. Po pitanju kritike ETA-e, 32,4% komentara kritički pristupa objavljenom sadržaju, u 29,7% kritički sadržaj ne dolazi do izražaja, a neutralni komentari prevladavaju u 37,8% videozapisa.

Grafikon 3. Najgledaniji videozapisi o IRA-i

4. Zaključak

U ovom radu je metodom analize sadržaja analizirano osamdeset videozapisa o IRA-i i ETA-i na *Youtubeu* izdvojenih po kriteriju najvećeg broja pregleda. Analizom je pokazano da odabrani uzorak videozapisa najčešće ne sadrži direktno obraćanje članova IRA-e i ETA-e. U slučaju IRA-e u svega 10% videozapisa mogu se vidjeti njihovi pripadnici kako se obraćaju javnosti, a kod videozapisa o ETA-i u njih samo 25%. U slučaju tvrdnje da se medijski izvještaji iz informativnog programa prenose učestalije od ostalih medijskih sadržaja, poput amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa, može se zaključiti kako je tvrdnja djelomično potvrđena. Čak 82,5% analiziranih videozapisa koji se tiču ETA-e su medijski prilozi. Od analiziranih *Youtube* videozapisa vezanih za IRA-u, 40% njih su medijski informativni prilozi, a čak 60% korisnički amaterski sadržaji, uglavnom kompilacije s pjesmama i ikonografijom. Tvrdnja da

sadržaj video materijala poziva na mobilizaciju pojedinaca u svrhu promicanja ideja IRA-e i ETA-e i odobravanje postupaka organizacija, potvrđena je za videozapise vezane za IRA-u (62,5%), a opovrgnuta za one ETA-ine tematike (svega 10% videozapisa). Najgledanijih deset amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa imaju više pregleda od materijala iz informativnog programa u slučaju videozapisa vezanih uz IRA-u. Od najgledanijih IRA-inih videozapisa, svega dva su medijskog informativnog sadržaja. Najgledaniji videozapisi su oni s nacionalističkim pro-IRA-inim pjesmama i IRA-inom republikanskom ikonografijom. U slučaju ETA-e, od najgledanijih deset videozapisa čak sedam su medijski informativni prilozi. U slučaju IRA-e, u čak 97,2% videozapisa većina komentara podržava prikazani sadržaj, dok tek 2,8% komentara osuđuje njegov sadržaj. Kod videozapisa o ETA-i, u 32,4% slučajeva većina komentara podržava prikazani sadržaj, dok u 67,6% komentara to nije slučaj.

Tablica 5. Rezultati istraživanja

H₁: Odabrani uzorak videozapisa najčešće sadrži direktno obraćanje članova IRA-e i ETA-e.
OPOVRGNUTO - izravno obraćanje u 10% videozapisa (IRA), u 25% (ETA). Riječ je o medijskim intervjuima i priložima, ne propagandnim materijalima.
H₂: Medijski izvještaji iz informativnog programa prenose se učestalije od ostalih medijskih sadržaja, poput amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa.
POTVRĐENO (ETA) - 82,5% medijski informativni sadržaj
OPOVRGNUTO (IRA) - 60% korisnički sadržaj, većinom tzv. borbene pjesme s IRA-inom ikonografijom
H₃: Sadržaj videozapisa poziva na mobilizaciju pojedinaca u svrhu promicanja ideja IRA-e i ETA-e i odobravanje postupaka organizacija.
POTVRĐENO (IRA) - 62,5% videozapisa poziva na promicanje ideja
OPOVRGNUTO (ETA) - 10% videozapisa poziva na promicanje ideja
H₄: Najgledanijih deset amaterskih snimaka i korisničkih videozapisa imaju više pregleda od materijala iz informativnog programa.
POTVRĐENO (IRA) - 8 od 10 najgledanijih videozapisa su korisnički materijali
OPOVRGNUTO (ETA) - 7 od 10 najgledanijih videozapisa su medijski informativni materijali
H₅: Komentari videozapisa u većem omjeru podržavaju njegov sadržaj.
POTVRĐENO (IRA) - 97,2% komentara podržava sadržaj
OPOVRGNUTO (ETA) - 32,4% komentara podržava sadržaj

Iz prikazanog je vidljivo da IRA i ETA ne predstavljaju pravu opasnost putem interneta niti su izravno uključene u širenje svoje propagande. U slučaju IRA-e vidljiv je velik broj kompilacija koje sadrže starije nacionalističke pro-IRA-ine pjesme popraćene prigodnom ikonografijom, no tu je riječ o videozapisima koje su postavili simpatizeri i koje ne sadrže prave prijetnje, već više služe kao podsjetnik na dane IRA-inog djelovanja. Jedan od razloga IRA-inog skrovitog djelovanja na internetu je strogi nadzor britanskih obavještajnih službi, no glavni razlog jest što je IRA odložila oružje još 1998. godine, a njeni nasljednici ne predstavljaju prijetnju kao nekoć IRA. Čak i političke udruge koje se povezuju s današnjom IRA-om, 32CSM i stranka Republikanski Sinn Fein, na svojim *Youtube* grupama izbjegavaju videozapise koji pozivaju na nasilje, već se fokusiraju prvenstveno na sadržaje s tematikom nenasilnog političkog otpora, a IRA-u spominju u edukativnom povijesnom kontekstu kroz videozapise koji govore o IRA-inoj prošlosti. Što se tiče ETA-e, materijali na *Youtubeu* koji joj izražavaju podršku mogu se pronaći u malom opsegu. ETA je prestala s djelovanjem 2011. godine, a ni prije nije bila pretjerano aktivna na internetu niti društvenim mrežama. Razlog je, također, strogi policijski nadzor, no glavni razlog je ETA-ina tajnovitost, kao i u slučaju IRA-e, po čemu se ne mogu uspoređivati s današnjim djelovanjem pojedinih terorističkih organizacija koji svakodnevno postavljaju propagandne materijale na internetu i društvenim mrežama.

Literatura

- Al Jazeera. (2012). *Nasljednici IRA-e prijete napadima*. Preuzeto s <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/nasljednici-ira-e-prijete-napadima>, 30.6.2015.
- Anderson, W. (2003). *The ETA: Spain's Basque Terrorists*. New York: The Rosen Publishing Group, Inc.
- Arthur, P., Cowell-Meyers, K. (n.d.). Irish Republican Army (IRA). *Encyclopedia Britannica*. Preuzeto s <http://www.britannica.com/topic/Irish-Republican-Army>, 24.6.2015.
- Bale, J. M. (2015). Definition of Terrorism. *Montrep*. Preuzeto s http://www.miiis.edu/academics/researchcenters/terrorism/about/Terrorism_Definition, 11.1.2016.
- Barberić, H. (2014). ETA. *Spectator Mundi*. Preuzeto s <http://www.spectatormundi.org/eta.html>, 3.6.2015.
- Basque Peace Process. (2015). *Foundation and ideological evolution of ETA*. Preuzeto s <http://www.basquepeaceprocess.info/history/the-creation-of-the-new-basque-resistance/foundation-and-ideological-evolution-of-eta/#14>, 14.3.2016.
- Bilandžić, M. (2004). RAT ILI MIR? – oružane organizacije u Sjevernoj Irskoj i njihova kategorizacija. *POLEMOS: časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira*, 7 (13-14), 147-173.
- Bošnjak, M. (20.10.2010). Krvava nedjelja (Bloody Sunday). *Hrvatski povijesni portal*. Preuzeto s <http://povijest.net/v5/teme/terorist/2010/krvava-nedjelja>, 26.6.2015.
- Bourne, A. (2012). Terrorism and Party Politics: The illegalization of Sinn Féin and Batasuna. *Elections, Public Opinion and Parties conference, University of Oxford*, 1-35. Preuzeto s http://www.sociology.ox.ac.uk/materials/documents/epop/papers/EPOP_2012_Terrorism_and_Political_Parties_Illegalisation_of_Sinn_Fein_and_Batasuna.pdf, 12.3.2016.
- Bowman-Grieve, L., Conway, M. (2011). Exploring the Form and Function of Dissident Irish Republican Online Discourses. *Media, War & Conflict*, 5 (1), 71-85. Preuzeto s <http://mwc.sagepub.com/content/5/1/71.abstract>, 17.3.2016.

- Butulija, D. (2012). Društvene mreže postale su meka terorista. *Rep.hr*. Preuzeto s <http://www.rep.hr/vijesti/internet/drustvene-mreze-postale-su-meka-terorista/4931/>, 3.6.2015.
- Cowell-Meyers, K. (2015). Sinn Féin. *Encyclopedia Britannica*. Preuzeto s <http://www.britannica.com/topic/Sinn-Fein>, 29.6.2015.
- Dominguez, F. (2007). ETA, a Terrorist Organisation within a Democratic Society. *Fundacion para la Libertad*, 49-54. Preuzeto s http://paralalibertad.org/wp-content/uploads/F_Dominguez_Ingles.pdf, 8.3.2016.
- Fletcher, H. (2008). IRA Splinter Groups (U.K., separatists). *Council on Foreign Relations*. Preuzeto s <http://www.cfr.org/separatist-terrorism/ira-splinter-groups-uk-separatists/p9239>, 2.7.2015.
- Gorospe, P. (2016). Los independentistas se hunden en Euskadi del 30% al 19% en dos años. *El Pais*. Preuzeto s http://politica.elpais.com/politica/2016/03/11/actualidad/1457698284_566725.html, 5.4.2016.
- Gross, D. (2010). YouTube testing live streaming. *CNN*. Preuzeto s <http://edition.cnn.com/2010/TECH/web/09/13/youtube.livestreaming/>, 12.3.2016.
- Halmi, A. (2003). *Strategije kvalitativnih istraživanja u primijenjenim društvenim znanostima*. Zagreb: Naklada Slap.
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Science and Humanities*. Reading, MA: Addison- Wesley.
- Hughes, C. (2015). IRA plotted to bomb Prince Charles and Camilla next week with string of Omagh-style devices. *Mirror*. Preuzeto s <http://www.mirror.co.uk/news/uk-news/ira-plotted-bomb-prince-charles-5699813>, 26.3.2016.
- Kalinić, P. (2003). *Teror i terorizam*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk.
- Kaplan, A., Haenlein, M. (2009). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. *Business Horizons*, 53, 59-68. Preuzeto s <http://michaelhaenlein.eu/Publications/Kaplan,%20Andreas%20Users%20of%20the%20>. 26.3.2016.
- Kelters, S. (2013). Violence in the Troubles. *BBC*. Preuzeto s http://www.bbc.co.uk/history/topics/troubles_violence, 28.6.2015.
- Kilpatrick, C. (2013). Warning to terrorists: hiding behind a balaclava won't mask your guilt. *Belfast Telegraph*. Preuzeto s <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/warning-to-terrorists-hiding-behind-a-balaclava-wont-mask-your-guilt-29355740.html>, 4.4.2016.
- Laapin, Y. (2012). *Study: Online terror mostly in social media*. *The Jerusalem Post*. Preuzeto s <http://www.jpost.com/National-News/Study-Online-terror-mostly-in-social-media>, 30.3.2016.
- Lamza-Posavec, V. (2011). *Metode istraživanja: anketa i analiza sadržaja* (nastavni materijal). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- McDonald, H. (2014). New IRA sent bombs to army recruitment centres, Met confirms. *The Guardian*. Preuzeto s <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/feb/17/new-ira-sent-bombs-army-recruitment-centres-britain>, 7.4.2016.
- McDonald, H., Bowcott, O. (2010). Bloody Sunday report: 38 years on, justice at last. *The Guardian*. Preuzeto s <http://www.theguardian.com/uk/2010/jun/15/bloody-sunday-report-soldiers-prosecuted>, 21.5.2016.
- Melaugh, M. (2015). Abstracts on Organisations. *CAIN Web Service*. Preuzeto s <http://cain.ulst.ac.uk/othelem/organ/torgan.htm#ttcsc>, 17.3.2016.
- Musladin, M. (2012). Utjecaj društvenih mreža na nacionalnu sigurnost. *MEDIANALI*, 6 (11), 67-85. Preuzeto s <http://hrcak.srce.hr/file/160859>, 17.3.2016.
- Nugent, J. (2013). *Lurking Not Acting, 'Real IRA' Remains a Threat*. *Forbes*. Preuzeto s <http://www.forbes.com/sites/riskmap/2013/08/14/lurking-not-acting-real-ira-remains-a-threat>, 2.7.2015.
- Ophir, Y., Weimann, G. (2012). From Terrorist to Persona: Para-Social Interaction and the ETA Website. *Perspectives on Terrorism*, 6 (1), 2334-3745. Preuzeto s <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/ophir-weimann-eta/html>, 17.3.2016.
- Ormazabal, M. (2016). ETA admite haber cometido "errores en ocasiones graves e injustos". *El Pais*. Preuzeto s http://politica.elpais.com/politica/2016/03/27/actualidad/1459067987_582323.html, 5.4.2016.
- Poblachtach Aontacht. (2016). *About*. Preuzeto s <https://www.youtube.com/user/PoblachtachAontacht/about>, 20.5.2016.
- Quaille- Kersken, I. (2007). Dogovorom do autonomije Sjeverne Irske. *Deutsche Welle*. Preuzeto s <http://www.dw.com/hr/dogovorom-do-autonomije-sjeverne-irske/a-2421689>, 29.6.2015.
- Republican Sinn Fein. (2016). *Homepage*. Preuzeto s <http://republicansinnfein.org>, 17.2.2016.
- Reuters. (2016). *U.K. Lawmakers Blast Facebook, YouTube, and Twitter As 'Recruiting Platforms for Terrorism'*. *Fortune*. Preuzeto s <http://fortune.com/2016/08/25/facebook-youtube-twitter-terrorism-isis>, 27.8.2016.
- Roosens, K. (2012). The European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams in Practice - A Single Case Study of Euskadi

Ta Askatasuna (ETA). *European Studies, Bachelor Thesis*, 2-58. Preuzeto s http://essay.utwente.nl/62036/1/Katrin_Roosens_Final_Version_Bachelor_Thesis.pdf, 12.3.2016.

- Smith, C. (2016). By the Numbers: 130+ Amazing YouTube Statistics. *DMR*. Preuzeto s <http://expandedramblings.com/index.php/youtube-statistics/1>, 12.3.2016.
- Stone, A. (2012). Homeland Security Manual Lists Government Key Words For Monitoring Social Media, News. *The Huffington Post*. Preuzeto s http://www.huffingtonpost.com/2012/02/24/homeland-security-manual_n_1299908.html, 30.3.2016.
- The Guardian. (2005). *Full text: IRA statement*. Preuzeto s <http://www.theguardian.com/politics/2005/jul/28/northernireland.devolution>, 28.6.2015.
- The Guardian. (2009). *MP calls on YouTube to remove Real IRA propaganda videos*. Preuzeto s <http://www.theguardian.com/technology/2009/aug/02/youtube-ira-facebook-cyber-terrorism>, 2.7.2015.
- The Guardian. (2014). *Man charged with murder of 29 people in 1998 Omagh bombing*. Preuzeto s <http://www.theguardian.com/uk-news/2014/apr/10/man-charged-murder-29-people-omagh-bombing>, 2.7.2015.
- Up the IRA. Brits out of Ireland. Tiocfaidh ar la. (2008). CIRA army speech in Edendork '08 Easter. Preuzeto s <https://www.youtube.com/watch?v=0GqlyxuKog8>, 12.4.2016.
- VICE. (2015). *The Republic's Dissident Youth: Ireland's Young Warriors*. Preuzeto s <https://news.vice.com/video/the-republics-dissident-youth-irelands-young-warriors>, 28.3.2016.
- Ward, J. (2015). Na Fianna Eireann: Children aged 10 being groomed in training camps as IRA of future. *Irish Mirror*. Preuzeto s <http://www.irishmirror.ie/news/irish-news/crime/na-fianna-eireann-children-aged-6347817>, 24.3.2016.
- Weimann, G. (2006). *Terror on the Internet: The New Arena, the New Challenges*. Washington D.C.: United States Institute of Peace Press.
- Weimann, G. (2014). New Terrorism and New Media. *Commons Lab of the Woodrow Wilson International Center for Scholars*, vol.2, 1-15. Preuzeto s https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/STIP_140501_new_terrorism_F.pdf, 30.5.2016.
- Whitfield, T. (2015). The Basque Conflict and ETA: The Difficulties of an Ending. *US Institute of Peace Special Report 384*, 1-15. Preuzeto s <http://www.usip.org/sites/default/files/SR384-The-Basque-Conflict-and-ETA-The-Difficulties-of-An-Ending.pdf>, 14.3.2016.
- Wiener-Bronner, D. (2014). Twitter Is the Preferred Social Media Platform Among Terrorists. *The Wire*. Preuzeto s <http://www.thewire.com/global/2014/05/social-media-terrorism-rises/370893/>, 4.6.2015.
- Wilkinson, P. (2002). *Terorizam protiv demokracije*. Zagreb: Golden marketing.
- Williamson, C. (2016). Prison officer Adrian Ismay dies after Belfast dissident republican bomb attack. *Belfast Telegraph*. Preuzeto s <http://www.belfasttelegraph.co.uk/news/northern-ireland/prison-officer-adrian-ismay-dies-after-belfast-dissident-republican-bomb-attack-34541548.html>, 15.3.2016.

Tomislav Berišić

.....

Tomislav Berišić was born in Zagreb in 1977. After completing the high school, he was working as a commercialist in the furniture store for a long time. In 2012 he earns bachelor's degree at Zagreb School of Business and in 2016 he graduated at Edward Bernays University College. Since 2005 he has been working at Water Supply and Drainage Ltd. as independent referent. He is active on the oldest portal in the region www.proflightstore.hr which deals with topics related to martial sport.

Maja Banovac Barić

.....

Maja Banovac Barić was born in Zagreb. In 2008, she received her degree in political science at the Faculty of Political Science University of Zagreb where she began working as a research assistant in the Department for International Politics and Diplomacy. She enrolled in the Political Science Ph.D. program, and her primary interest is the field of crisis management. In 2014 she was elected as a lecturer in the field of Political Science and in 2018 in the field of Information and Communication Science. Since 2014 she is employed at the Edward Bernays University College as a lecturer and the Head of the Centre for Career Development and Market Cooperation. She has published several scientific and professional papers.